

Dr. Arie Pieter van de Bovenkamp
& Dr. Hendrik van Capelle

GOEBBELS

HITLERS DUIVELSE
PROPAGANDAGENIE

Een uitgave van DE LANTAARN

© Dr. A.P. van de Bovenkamp en
Dr. H. van Capelle, 2023

© voor deze uitgave:
De Lantaarn b.v., Ede, 2023
Opmaak: Akimoto, Deventer

ISBN 978-94-6354-857-1
NUR 689

www.lantaarnpublishers.nl

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van geautomatiseerde systemen, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Vermenigvuldiging en verspreiding zijn, behalve voor private, niet-commerciële doeleinden, verboden en worden civiel- en strafrechtelijk vervolgd. Dit geldt in het bijzonder voor verspreiding van het werk via fotokopieën, film, radio en televisie, elektronische media en internet alsmede voor commercieel gebruik van de getoonde beelden en teksten.

Eerder verschenen van de auteurs de volgende titels:

Hitlers Handlangers (ISBN: 978-94-6188-373-5)

Het Adelaarsnest (ISBN: 978-94-6188-372-8)

Hitlers Berlijn (ISBN: 978-90-5513-715-2)

Hitlers Machtscentrum (ISBN: 978-94-6097-151-8)

Hitler aan het Westfront (ISBN: 978-94-6097-194-5)

Hitler, een tiran in beeld (ISBN: 978-94-6354-071-1)

Göring, Hitlers tweede man (ISBN 978-94-6354-493-1)

'Zelfs de briljantste propagandatechnieken falen als één fundamenteel principe niet in de gaten wordt gehouden, namelijk: je beperken tot enkele punten en het eindeloos herhalen daarvan.'

'Leven, dat kunnen wij Duitsers misschien niet; maar sterven, dat kunnen we ongelooflijk goed.'

'Reclame is misschien te leren, maar propaganda is een ware kunst die je beheerst of niet beheerst.'

'Een boek over Churchill gelezen waarin staat dat hij zuipt en roze zijden ondergoed draagt. Hij dicteert vanuit zijn badkuip of in zijn onderbroek; een aangrijpend beeld waarover de Führer zich kostelijk amuseert. Hij ziet het Engelse wereldrijk gestaag afbrokkelen.'

'Als ik tegen de mensen gezegd zou hebben: spring uit de derde verdieping naar beneden, dan hadden ze het gedaan.' (Goebbels na afloop van zijn rede over de 'totale oorlog' in het Berlijnse Sportpalast in 1943)

'Men kan van de bolsjewisten veel leren, vooral van hun propaganda.'

'Deze Jodenpest moet met wortel en tak worden uitgeroeid. Er mag niets meer van overblijven.'

'We willen met onze films geen propaganda bedrijven, we willen daarmee echte kunst scheppen en wel kunst die in de kern opvoedend is.'

'De missie voor vrouwen is om mooi te zijn en kinderen op deze wereld te zetten; vrouwen hebben niets te zoeken in de grote politiek.'

'Als je een grote leugen vertelt en deze maar vaak genoeg herhaalt, gaan de mensen op den duur hierin geloven.'

'Achter het beurskapitaal dat niet productief, maar parasitair is, zit het meedogenloze internationale financiële Jodendom dat de massa's voor zich laat werken en er met de winsten vandoor gaat.'

'De Jood is in wezen ons tegengestelde. Hij heeft ons volk uitgezogen, onze idealen bezoedeld, de kracht van ons volk verlamd, de zeden verward en de moraal verdorven.'

'De Führer heeft nog eens kenbaar gemaakt dat hij de Joden in Europa zonder pardon en sentimentaliteit wil opruimen.'

'Er wordt nu een oordeel over de Joden voltrokken dat weliswaar tamelijk barbaars is, maar zeer welverdiend. De voorspelling die de Führer ooit heeft gedaan als ze een nieuwe wereldoorlog ontketenen, wordt nu verschrikkelijk bewaarheid. Het is een gevecht op leven en dood tussen het arische ras en de Joodse bacil.' (Goebbels in 1942)

'Goebbels was ongetwijfeld de intelligentste van allemaal. Voor mij was Goebbels een waar propagandagenie. Hij heeft Hitler gemaakt zoals Hitler hem heeft gemaakt. Hij was een zeer complexe, volkomen gevoelloze persoonlijkheid. Waar het nationaalsocialisme het ergst in was, namelijk in de maatregelen tegen de Joden in Duitsland, was hij de drijvende kracht.' (Albert Speer, Hitlers lievelingsarchitect en minister van Bepapening en Oorlogsproductie)

'Goebbels was een fanaticus van een abnormaal kaliber.' (Hermann Göring, Rijksmaarschalk en opperbevelhebber van de Luftwaffe)

'Goebbels moet een gigantische haat tegen de Joden hebben gehad. Ik weet zeker dat hij van de 5 miljoen vermoorde Joden heeft geweten.' (Hans Fritzsche, staatssecretaris van Goebbels)

'Goebbels was de felste antisemiet en ik denk dat hij zijn antisemitisme gebruikte om bij Hitler in een goed blaadje te komen en zijn macht te vergroten. Hij was zo scrupuleus, slim, gevaarlijk en leugenachtig dat je met hem maar beter niet in discussie kon gaan.' (Hermann Göring)

'Goebbels voelde zich altijd een echte socialist, een revolutionair, en hij had grote bewondering voor Lenin en een zekere sympathie voor Rusland.' (historicus Ian Kershaw)

'Wat typisch is voor zijn uiterlijke verschijning – zijn geringe lengte en zijn klompvoet – was ook de maatstaf voor zijn innerlijk: beperkt in zijn gevoel en denken, en armzalig in zijn intrigerende haat tegen alles wat hem in de weg stond.' (Ernst Hanfstaengl, perschef Ministerie van Buitenlandse Zaken)

'Hij was helemaal niet knap, maar ik begreep waarom de dames van de rijkskanselarij naar het raam renden als de propagandaminister zijn ministerie verliet, terwijl ze nauwelijks belangstelling hadden voor Hitler. Ook de dames van de Berghof flirten regelrecht met Hitlers minister. Hij kon ook daadwerkelijk geestig zijn en zijn humor was scherp, hoewel die meestal ten koste van anderen ging.' (Traudl Junge, een van Hitlers secretaresses)

'Hitler is een buitengewoon bijzonder mens. Wie hij echt is, of überhaupt wel een mens, ik kan het u niet zeggen. Soms vind ik hem unheimlich.' (Goebbels tegen zijn adjudant prins Friedrich Christian zu Schaumburg-Lippe)

'Als alles misgaat dan word ik van de grootste propagandist ter wereld, de grootste leugenaar en van wat ik gedurende twintig jaar keihard werken heb gepresteerd blijft niets meer over. Daar kunt u van op aan.' (Goebbels tegen zijn adjudant prins Friedrich zu Schaumburg-Lippe)

Inhoud

Voorwoord: Hitlers duivelse

propagandagenie _____ 6

1 De jonge Goebbels _____ 8

2 Kampzeit en Gauleiter van Berlijn _____ 15

3 Minister van Propaganda _____ 37

3.1 Machtsovername 30 januari 1933 _____ 38

3.2 De Rijksdag in vlammen _____ 42

3.3 Minister van Propaganda en
Volksvoorlichting _____ 46

3.4 Manipulator van de pers _____ 67

3.5 Alleenheerser over de radio _____ 70

3.6 Dictator van de filmindustrie _____ 75

3.7 Kunst- en cultuurpauze _____ 83

4 Totale controle _____ 98

4.1 Nazificering van Duitsland _____ 99

4.2 Met de Führer in Berlijn _____ 139

4.3 Met Hitler in München en op de
Obersalzberg _____ 156

4.4 De Olympische Spelen van Berlijn _____ 172

4.5 Extreme antisemiet _____ 179

4.6 In Griekenland en Italië _____ 186

4.7 Een bijna fatale liefde _____ 191

5 Vorstelijk wonen _____ 197

6 Blitzkriege en overwinningen _____ 220

7 Vernietigingsoorlog in het Oosten _____ 238

8 Dictator thuisfront en totale
ondergang _____ 254

Literatuuropgave _____ 269

Websites _____ 269

Fotoverantwoording _____ 270

Voorwoord

Hitlers duivelse propagandagenie

Deze biografie geeft in ruim duizend foto's een beeld van een narcist, een cynicus en een kwaadaardig propagandagenie, die met de modernste technieken van de massamedia zijn idool, verlosser en messias Adolf Hitler tot een ware afgod voor zowel zichzelf als het Duitse volk weet te maken.

Goebbels gelooft in Hitler omdat hij eenvoudigweg in hem *wil* geloven. Hitler is zijn geloof, zijn alfa en omega. Het is Goebbels die Hitler weet te verkopen en neer te zetten met behulp van uitgekende, allesomvattende propaganda via radio, televisie, film, kranten, tijdschriften, nationale herdenkingen en feestdagen, als een merk à la Coca-Cola. Daarmee schept hij de Führermythe, waarin hij ook zelf heilig gelooft, en weet hij miljoenen mensen om te vormen tot gewillige marionetten van een verderfelijk politiek systeem.

Op momenten van zelfkritiek is de zeer intelligente Goebbels zich ervan bewust dat hij slechts een marionet is in Hitlers geraffineerde tactische machtsspel. Maar hij weet dat hij zijn machtspositie alleen maar via de Führer kan bereiken en

behouden. Als Hitler hem een tijdje op afstand houdt, belandt Goebbels in een regelrechte depressie.

Wat Goebbels wil, is een versmelting van *Volk* en *Führung*, waarbij eerder sprake is van het propaganderen van 'hitlerisme' dan van nationaalsocialisme. In zijn ogen is Hitler het nationaalsocialisme en het nationaalsocialisme is Hitler. Goebbels weet met zijn propaganda-apparaat op een geraffineerde manier het publiek te bespelen. Naast de inzet van massamedia als pers, radio en film bedenkt de creatieve en welbespraakte Goebbels een heel scala aan feest- en herdenkingsdagen, waarbij de *Volksgenossen* massaal aanwezig zijn. Zijn propaganda is overal en altijd aanwezig.

Ook in het dagelijks leven dringt de propaganda van Goebbels door. Zo laat hij in alle grote steden op openbare pleinen grote luidsprekerzuilen opstellen, die nationale vieringen, toespraken en herdenkingen live uitzenden. Er zijn feestdagen waarop alle kerkklokken moeten luiden en elk huishouden de hakenkruisvlag moet uithangen, met als resultaat dat de steden en dorpen in een grote vlaggenzee worden omgetoverd. Hierdoor krijgt de bevolking het gevoel dat een nieuwe, dynamische tijd is aangebroken en het nationaalsocialisme werkelijk overal aanwezig is. En dan zijn er ook nog de verplichte Hitlergroet, het dragen van het insigne van de NSDAP, het deelnemen aan massaspektakels et cetera. Zo weet Goebbels – met uitsluiting van vervolgd bevolkingsgroepen als de Joden – volk en Führer bijeen te brengen en samen te smeden tot één geheel.

Goebbels trouwt in 1931 met Magda, de gescheiden vrouw van industrieel Günther Quandt. Samen hebben Joseph en Magda zes kinderen, die door hun vader veelvuldig worden ingezet in de propaganda. Hitler is privé vaak te gast bij het gezin en er is sprake van een soort driehoeksrelatie. Hierbij is Goebbels hoofd van het gezin en vader van zijn kinderen, terwijl Hitler vaak met Magda in het openbaar optreedt, waarbij Magda fungeert als een soort onofficiële *first lady* van het Derde Rijk.

Goebbels is niet alleen filmdictator van Duitsland, net als Hitler is hij ook een echte filmfanaat. Als het maar even kan, bekijkt hij elke avond

– overigens net als Churchill en Stalin – een of twee speelfilms. Zo geeft hij zijn Führer voor zijn verjaardag tot diens grote vreugde een stapel Mickey Mousefilms cadeau.

Goebbels is een extreme antisemiet, die letterlijk over lijken gaat. Zijn motto is: propaganda moet simpel zijn en eindeloos worden herhaald. Daarbij past hij altijd de techniek toe van 'het goede' en 'het kwade', toegespitst op een persoon. Zo fungeert zijn Führer en verlosser als het goede in Duitsland, en de Jood als het kwade in Duitsland en in het buitenland. Het is niet onwaarschijnlijk dat Goebbels eind 1941, begin 1942 Hitler ervan weet te overtuigen dat de Joden, die dan al massaal vanuit het Westen naar het Oosten worden gedeporteerd en in getto's worden ondergebracht, fysiek moeten worden vernietigd. Hij ziet dat als een missie en een 'noodzakelijke chirurgische ingreep' waarmee het Duitse volk een grote dienst wordt bewezen. Als geen ander weet hij tegen het einde van de oorlog, als de onherroepelijke nederlaag zich aftekent, dat er geen weg terug meer is.

Van 1924 tot het einde in 1945 houdt Goebbels een dagboek bij, dat jaren na zijn dood pas gepubliceerd mag worden. Uit dit dagboek blijken onder meer zijn ongeremde bedrog en leugenachtigheid, zowel naar zichzelf als naar het Duitse volk toe, en een verbijsterende ontkenning van de werkelijkheid om hem heen. Tot het bittere einde ziet hij alleen een werkelijkheid die hij *wil* zien.

Het zijn Hitler en Göring die het duivelse plan bedenken om op 27 februari 1933 de Rijksdag in brand te steken waardoor de weg wordt vrijgemaakt om in één klap de hele oppositie monddood te maken. Zoals gebruikelijk wordt Goebbels door Hitler van de ware toedracht pas in de auto op weg naar de brand op de hoogte gesteld. In tegenstelling tot de Rijksdagbrand is Goebbels wél het brein achter de beruchte Kristallnacht

op 9 november 1938, waarbij synagogen en winkels van Joden in heel Duitsland in brand worden gestoken en geplunderd.

De tengere Goebbels is maar 1 meter 60 groot en weegt zijn hele leven nooit meer dan 50 kg. Vanaf zijn vroege jeugd loopt hij mank als gevolg van kinderverlamming. Als machtige minister van Propaganda en Volksvoorlichting maakt hij in zijn privéleven veelvuldig misbruik van zijn positie door affaires te hebben met een indrukwekkende reeks vrouwen. Zijn affaire met de Tsjechische actrice Lída Baarová wordt hem bijna fataal; het is Hitler die daaraan een einde weet te maken.

Anders dan de door hem verafgode Führer bezoekt Goebbels als een van de weinige topnazi's in de oorlog na zware bombardementen de zwaar getroffen bevolking. Wanneer hij Hitler een album geeft met foto's van beschadigde bekende gebouwen in Berlijn laat Hitler het album per omgaande terugsturen als zijnde 'niet relevant'. Goebbels is ook de drijvende kracht achter het massaal evacueren van vrouwen, kinderen en bejaarden uit de grote steden naar het platteland.

Goebbels wil later ook zelf bewonderd worden, maar achter de door hem opgetrokken façade verbergt zich een vat vol tegenstrijdigheden. Zijn karakter kan worden omschreven als zowel ijdel als ambitieus, zowel romantisch als rationeel, zowel liefdevol als van haat vervuld, en zowel laf als moedig. Hij is een persoonlijkheid die met zijn innerlijke tegenstrijdigheden alleen maar kan omgaan door een blind en onherroepelijk vertrouwen te hebben in een verlosser, die hij als

narcist met al zijn daden kan imponeren en die hem schouderklopjes geeft. Ingegeven door zijn narcisme en zijn enorme behoefte aan succes en erkenning wil hij niet alleen zijn tijdgenoten, maar ook het nageslacht overtuigen van het absolute succes van zijn propaganda. Dat hij, Goebbels, het toch maar heeft klaargespeeld om het Duitse volk achter zijn idool en afgod te verenigen – en dat tot het bittere einde toe.

Het lukt Goebbels niet om het hele propaganda-apparaat volledig in zijn greep te krijgen, ondanks zijn functies als rijksminister van Propaganda en *Reichsleiter* Propaganda van de NSDAP

en de door hemzelf geschapen mythe van een virtuoze beheerser en dictator van een almachtig, perfect functionerend propaganda-apparaat.

Vooral zijn sturing op het gebied van de pers wordt doorkruist door de rijksperschef dr. Otto Dietrich. De organisatie en structuur van de pers zijn in handen van de *Reichsleiter* voor de pers Max Amann. De Wehrmacht beschikt over een eigen wijdvertakt propaganda-apparaat onder leiding van generaal Hasso von Wedel. En vanaf 1938 moet Goebbels de propaganda in het buitenland delen met minister Joachim von Ribbentrop van Buitenlandse Zaken, en de propaganda in de bezette oostelijke gebieden met Alfred Rosenberg, minister van de Bezette Oostelijke Gebieden.

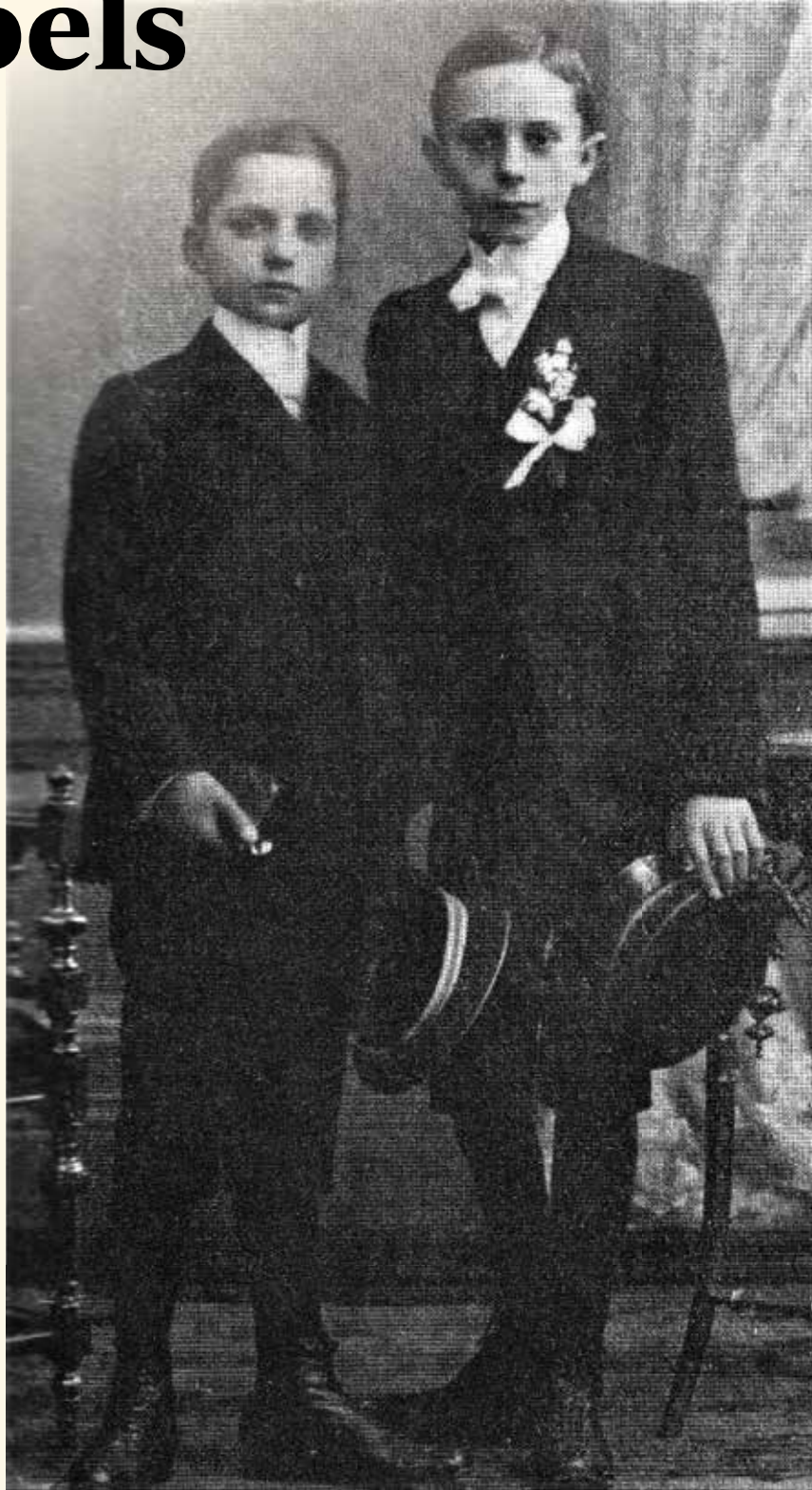
De vraag is waarom de propaganda van Goebbels zo'n grote fascinatie op mensen uitoefent, waarom hij als begaafd redenaar zulke massa's aantrekt en tot extase weet te brengen, waarom zijn artikelen, radio-redes en films mensen van alle rangen en standen omvormen tot gelovige fanatieke volgelingen van hun Führer en het nationaalsocialisme, en waarom zijn propaganda het Duitse volk weet klaar te stomen voor een oorlog die het niet wil. De mensen worden niet tegen hun zin door Goebbels verleid, maar laten zich door hem verleiden. Dat is alleen maar mogelijk doordat Goebbels uitsprekt wat velen denken, omdat hij haat wat velen haten, omdat hij de oorlog weet te verkopen als noodzakelijk en aan Duitsland opgedrongen, en omdat hij hoopt waarvan velen dromen.

Tegen 21.45 uur in de avond van dinsdag 1 mei 1945, een dag na de zelfmoord van zijn geliefde Führer, verlaat Goebbels gekleed in uniform en met glacéhandschoenen samen met zijn vrouw Magda de Führerbunker. Tegen de achterblijvers zegt hij cynisch dat hij en Magda zelf wel de trap naar de nooduitgang zullen oplopen om hen het omhoog slepen van hun lichamen te besparen. Kort tevoren hebben ze hun zes kinderen met cyaanalkalies vermoord. Net buiten de nooduitgang plegen Goebbels en zijn vrouw met cyaanalkalies zelfmoord. Jaren tevoren heeft Goebbels gezegd: 'We zullen de geschiedenis ingaan als de grootste staatsmannen aller tijden of als de grootste misdadigers.' Met dat laatste heeft hij ten slotte gelijk gekregen.

Hoofdstuk 1

De jonge Goebbels

▲ Op 3 april 1910 doet de twaalfjarige Goebbels (r) zijn eerste Heilige Communie.

▲ Vader Friedrich 'Fritz' Goebbels (1867-1929) weet zich op te werken van klerk tot hoofdboekhouder van een firma die is gespecialiseerd in het maken van gloeikousen voor gaslampen. Zijn vijf kinderen – drie jongens en twee meisjes – worden spartaans en met grote spaarzaamheid opgevoed. Zijn streven is erop gericht om zijn kinderen een zo goed mogelijke opleiding te geven – iets waarvoor hij elke mark opzijlegt. Zo koopt hij voor zijn muzikaal begaafde zoon Joseph zelfs een piano, een naar zijn inkomen gemeten forse investering.

▲ Paul Joseph Goebbels wordt als derde van vijf kinderen geboren op 29 oktober 1897 in het industriestadje Rheydt in het Rijnland. Op vierjarige leeftijd veroorzaakt een beenmergontsteking aan zijn rechteronderbeen een klompvoet; hierdoor loopt hij gedurende de rest van zijn leven mank, ondanks een prothese. Hij wordt een eenzaam kind, dat zich vol wroeging, zelfmedelijden en woede op de mensheid terugtrekt in zijn eigen kleine wereld en aan de lopende band boeken verslindt. Met een lengte van 1,60 meter, een gewicht van rond de 50 kilo en een naar verhouding te groot hoofd voelt hij zich door de maatschappij bespot en verstoten. Joseph zal zijn scherpe verstand inzetten als wapen om de wereld eens te laten zien waartoe hij allemaal in staat is. En het zal blijken dat hij daarin heel ver zal gaan...

◀ Moeder Katharina 'Gertrud' Goebbels, geboren Odenhausen, (1869-1953) wordt geboren in het Nederlandse grensdorpje Ubach over Worms (nu gemeente Landgraaf). Zij ontwikkelt een bijzondere genegenheid voor de ziekelijke en zwakke Joseph, die zij in zijn jonge jaren liefkozend 'Mein Jüppchen' noemt. Joseph heeft zijn moeder zijn hele leven erg bewonderd, niet alleen om haar onvoorwaardelijke liefde voor hem, maar ook vanwege haar nuchterheid en gezond verstand. Naast de door hem verafgode Führer is zij de enige mens in wie Goebbels een blind en onvoorwaardelijk vertrouwen heeft. Zij vertegenwoordigt voor hem de stem van het volk en geeft hem nog menig advies als hij inmiddels minister van Propaganda en Volksvoorlichting is. Ook blijft zij haar zoon nuchter en kritisch volgen. Als hij weer eens groot in het nieuws is, zegt zij in haar sterk Rijnlandse dialect: 'Wat heeft de jongen nu weer gedaan?'

▼ Hans Goebbels (1895-1947) is de oudere broer van Joseph Goebbels. In de Eerste Wereldoorlog vecht hij aan het Westfront, totdat hij in 1916 door de Fransen gevangen wordt genomen. Pas in 1920 keert hij uit krijgsgevangenschap terug naar Duitsland. Later schrijft Joseph Goebbels over hem: 'Hij bracht haat en oorlogsgedachten met zich mee.' Hans wordt in 1929 lid van de NSDAP en de SA, en weet zich dankzij zijn machtige broer Joseph tijdens het Derde Rijk op te werken van eenvoudig verzekeringsagent tot directeur-generaal van de overkoepelende organisatie van de brand- en verzekeringsmaatschappijen van de deelstaat Rijnland. In 1942 bereikt hij in de SA de hoge rang van *Oberführer*, een rang tussen kolonel en brigadegeneraal van het leger in. In april 1945 wordt Hans Goebbels door de Amerikanen gearresteerd (zie foto). Na diverse ondervragingen wordt hij uitgeleverd aan Frankrijk, waar hij in 1947 in een interneringskamp op 52-jarige leeftijd aan bloedvergiftiging sterft.

▲ Konrad Goebbels (1893-1949) is de oudste broer van Joseph Goebbels. Tijdens het Derde Rijk klimt hij op tot perschef van de almachtige NSDAP in de provincie Hessen-Nassau, met als standplaats Frankfurt am Main. In die hoedanigheid koopt hij onder dwang alle uitgeverijen op die niet pro-nazi zijn, om deze in de nazipers te integreren. Daarnaast is hij uitgever van de nazikrant *Frankfurter Volksblatt*, verplichte kost voor alle leden van de NSDAP in zijn provincie. Tegen het einde van de oorlog verstoppen familieleden Konrad in een jachthut in het Odenwald bij Frankfurt am Main, maar al in juni 1945 wordt hij door de Amerikanen gearresteerd en tweeënhalf jaar lang vastgezet. Na zijn vrijlating in 1948 moet hij verschijnen voor een Duitse denazificatierechtbank (zie foto). Deze veroordeelt hem tot vier jaar dwangarbeid, rekening houdend met zijn tweeënhalf jaar voorarrest. Een dag na zijn vrijlating uit de gevangenis sterft Konrad op 11 juni 1949 aan een beroerte.

◀ Maria Goebbels (1910-1949) is de jongste zus van Joseph Goebbels. Zij trouwt in 1938 met filmregisseur en scenarioschrijver Max Wilhelm Kimmich (1893-1980). Aanvankelijk is haar broer Joseph sceptisch over deze relatie: hij denkt dat Kimmich voordeel hoopt te behalen uit een huwelijk met de zuster van de machtige rijksminister van Propaganda en Volksvoorlichting, die ook nog eens de hoogste baas is van de filmindustrie. Maar na een lang gesprek onder vier ogen vindt een jaar later het huwelijk plaats. In zijn testament benoemt Joseph zijn zuster Maria tot enig erfgenaam van zijn bezittingen, inclusief zijn talrijke dagboeken.

▲ Het industriestadje Rheydt, waar Joseph Goebbels in 1897 wordt geboren. Op de achtergrond de kerk die het gezin wekelijks bezoekt. Foto uit de jaren dertig.

▲ Klassenfoto van de lagere school met de tienjarige Joseph (vierde van rechts op de bovenste rij). De foto is genomen op het speelplein aan de achterkant van de school, die direct naast het huis van de familie Goebbels ligt. Geallieerde bombardementen hebben dit gebouw later verwoest.

▲ Het eenvoudige rijtjeshuis in de Dahleener Straße 156 te Rheydt (gemeente Mönchengladbach) waarin Joseph Goebbels opgroeit. Tot ver in zijn volwassen jaren is dit zijn ware 'thuis', waar met name zijn moeder altijd een bemoedigend en luisterend oor voor hem heeft. De kamer onder het schuine dak is het domein van Joseph en een veilig toevluchtsoord voor de boze buitenwereld. Het is een wonder dat het huis er nog altijd staat, aangezien geallieerde bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog meer dan 80 procent van Rheydt zullen verwoesten.

▲ Ondanks het bescheiden inkomen van de familie schuwen de ouders van Joseph kosten noch moeite om de klompvoet van hun zoon zo goed mogelijk te laten behandelen. Maar zelfs een dure operatie in het Maria Hilf ziekenhuis (zie foto) in het nabijgelegen Mönchengladbach in 1907 mag niet baten. De bijna tienjarige Joseph zal de rest van zijn leven moeten leren leven met een klompvoet inclusief metalen beugel.

► In zijn jonge jaren is Goebbels vaak te vinden in het park van het kasteel van Rheydt. Bij zijn benoeming in 1933 tot ereburger van de stad Rheydt wordt het kasteel aan Goebbels ter beschikking gesteld. In de jaren 1939-1941 wordt het onder leiding van de bekende architect Emil Fahrenkamp voor veel geld verbouwd. Ereburger Goebbels krijgt op de eerste verdieping de beschikking over diverse woon- en slaapkamers voor hemzelf en zijn gasten. Een bibliotheek vol kostbare boeken ontbreekt evenmin. Op de begane grond worden meerdere representatieve stijlkamers ingericht. Tegenwoordig is het kasteel een museum, met in de kelder een documentatieafdeling over de jaren van het Derde Rijk.

► De rooms-katholieke parochiekerk in Rheydt waar de jonge Joseph in 1910 zijn eerste Heilige Communie deed. Jarenlang zal hij wekelijks met zijn ouders, broers en zus in deze kerk de mis bijwonen.

► Moeder Katharina heeft een bijzonder zwak voor haar kleine ziekelijke gehandicapte zoon Joseph, die ze in het Rijnlandse dialect 'Jüppchen' noemt. De zeer gelovige moeder neemt haar hinkelende Jüppchen vaak aan de hand mee naar de kerk om daar te bidden voor genezing van diens klompvoet. Onderweg wil zij nogal eens een praatje maken, waarbij ze vaak naar haar gehandicapte zoon tje wijst en trots zegt: 'Mijn Jüppchen heeft een scherp verstand; die komt er later wel...'

▼ Op 1 augustus 1914 – Joseph Goebbels is dan 16 jaar en zit nog op het gymnasium – breekt in Europa de Eerste Wereldoorlog uit. Ruim een maand eerder zijn in Sarajevo de Oostenrijkse kroonprins Franz Ferdinand en zijn vrouw Sophie vermoord door een Bosnisch-Servische nationalist. Duitsland wordt overspoeld door golven van bijna hysterische vaderlandsliefde en oorlogsverheerlijking; zo'n 2 miljoen jongemannen melden zich als vrijwilliger voor de militaire dienst. Net als zijn oudere broer Hans en enkele van zijn schoolgenoten meldt Goebbels zich als vrijwilliger, maar vanwege zijn handicap wordt hij al snel afgekeurd. De foto toont een groet vanuit de militaire keuring, waar jonge enthousiaste vrijwilligers massaal worden goedgekeurd, behalve Goebbels...

◀ Op het gymnasium blinkt Joseph uit door ijver en goede cijfers voor bijna alle vakken. Zijn fysieke zwakte compenseert hij door zijn medescholieren intellectueel af te troeven. Eerzucht en alles beter weten dan anderen zullen hem zijn leven lang blijven begeleiden. Vanwege zijn ijver en eerzucht is hij niet populair bij zijn klasgenoten, die hem vaak buitensluiten. Dat maakt dat Joseph zijn scherpe intellect nog meer als wapen gaat inzetten. Op de foto Goebbels als minstreel tijdens een uitvoering van het schooltoneel (1914).

